

DE CARABIDAE IN DE VAL BOITE (DOLOMIETEN, NOORD-ITALIË)

(Rino DALL'ASTA)

1. Algemene situering van het onderzochte gebied :

De Val Boite is een van de meest zuidoostelijk gelegen, en overigens wondermooie valleien van de Dolomieten. Haar naam dankt ze aan een bergrivier, de "Torrente Boite", die ontspringt aan de voet van de Croda Rossa (een prachtig massief, even ten noorden van Cortina d'Ampezzo), in wilde meanders de vallei bevoeit van San Vito tot Pieve di Cadore, en uitmondt in de Piave.

Deze vallei werd door mij geïnventariseerd over een afstand van circa 20 km (San Vito tot Tai di Cadore) en ik besef bijgevolg dat van volledigheid geen sprake kan zijn, al werd gedurende een periode van 14 jaar regelmatig verzameld. Daarom zijn alle waarnemingen van niet-vermelde loopkeversoorten in dit gebied zeer welkom.

Zoals ook het hele massief der Dolomieten valt de Val Boite op door een uitermate merkwaardige geologische structuur. De lokale gesteenten (en ik citeer) ; "zijn grof gelaagd en ontstonden uit koraalriffen van het Midden-Trias (200 miljoen jaar geleden) waaromheen zich tegelijkertijd regelmatig gelaagde kalk- en mergelgesteenten afzetten. De scheidingsvlakken tussen de koraalriffen en aangrenzende sedimenten enerzijds, en het stelsel van spleten dat door de gesteenten loopt anderzijds, hebben formaties met min of meer verticale wanden doen ontstaan die oprijzen op een voetstuk van zachtere gesteenten zoals mergel en tufsteen". Dus samenvattend : voornamelijk zandige en kalkaire hoogplateaus met diepe kloven en valleien, waaronder Val Boite.

Deze opmerking is niet zonder belang, want de frekwente aanwezigheid van specifiek kalkminnende Carabiden-soorten is in ons gebied kenmerkend. Wat de vegetatie betreft : overheersend gemengd sparre- en dennewoud (Pinus en Larix), met sporadisch enkele mooie beuken, essen en aangeplante esdoorns. De ondergroei is rijk en gevarieerd : om en rond de talrijke Salix-soorten en hazelaars ontwikkelen zich welig kamperfoelie, bereklauw, orchideeën en cyclamen.

2. Summiere beschrijving van de Carabidae (loopkevers) :

De Carabidae vormen een doorgaans goed gekende keverfamilie, die in Midden-Europa zowat 500 soorten kent. Ze is gemakkelijk te onderscheiden van de overige keverfamilies door enkele bijzondere kenmerken :

- a) De eerste drie sternieten (buiksegmenten) zijn samengegroeid;
- b) De tarsen zijn steeds vijfledig;
- c) De sprieten zijn behaard.

Het staat vast dat de meeste soorten in ons gebied karnivoor zijn, met uitzondering evenwel van de apart vermelde en zeldzamere Amarini en Ophonini, die meestal als schemerings- en nachtdieren worden beschre-

ven. Door een ideaal biotoop (hoogteligging, vochtigheid, ondergroei) is de soortenrijkdom van de Carabidae opvallend. Toch zullen enkele randbemerkingen erop wijzen dat bepaalde genera weinig of zelfs geen vertegenwoordigers hebben in Val Boite.

3. Gebruikte verzamelmethoden :

- In grote hoeveelheden worden grote en kleine stenen omgekeerd, waarvan voornamelijk de onderzijde een groot aantal soorten verbergt. Hoewel algemeen is aanvaard dat de zuidflank van een heuvel- of bergkam weinig rendement biedt voor de vangst, heb ik ook daar in de barre hitte gezwoged en gezweet. Voor dieper gelegen stenen wordt regelmatig een piek of kleine spade gebruikt.
- Hier en daar, op open plekken tussen de bosvegetatie, plaats ik tot de rand ingegraven blikken waarin muizelijken en dode slakken op een bed van sparrenaalden worden neergelegd. Na enkele dagen worden de naalden gezeefd en onderzocht.
- Langs beide rivieroeveren worden plantenresten gezeefd, wordt aanspoelsel uitgeklopt (zoals schoenen, kledingsstukken, plastic-zakken enz.), oeverzand vertrappt of met water besproeid.
- Het gras aan de voet van bomen, stompen, pijlers wordt verwijderd en onderzocht.

4. Inventaris (maand juli van 1966 tot 1980) en commentaren :

Gemakshalve, en om de lijst overzichtelijk te houden, heb ik ernaar gestreefd de volgorde van de waarnemingen te baseren op SCHILSKY's uitstekende "Systematisches Verzeichnis der Käfer Deutschlands und Deutsch-Österreichs".

Carabidae Carabinae

Cychrus caraboides LINNAEUS

Cychrus attenuatus FABRICIUS : het betreft slakkenloopkevers; beide soorten komen verspreid en algemeen voor in vochtige naaldbossen; ik heb ze aangetroffen onder stenen (1100 m).

Carabus glabratus PAYKULL

Carabus violaceus LINNAEUS

Carabus irregularis FABRICIUS

Carabus convexus FABRICIUS

Carabus cancellatus ILLIGER

Carabus linnei PANZER : deze soort werd maar 1 maal waargenomen en is typisch voor de kalkaire Oost-Alpen.

Carabus granulatus LINNAEUS : deze soort, algemeen in de vlakte, wordt zelden waargenomen in Val Boite.

Calosoma sycophanta LINNAEUS : algemeen waargenomen, vliegt meestal rond het middaguur.

Nebriinae

Nebria jockishi STURM : zeer algemeen in stortbeken.

Nebria picicornis FABRICIUS : geeft de voorkeur aan grotere waterlopen en is zeldzamer. Beide Nebria-soorten zijn typische oeverbewoners.

Leistus rufomarginatus DUFTSCHMID: 1 exemplaar op 2200 m (Monte Rite).

Notiophilinae

Notiophilus biguttatus FABRICIUS

Notiophilus palustris DUFTSCHMID

Notiophilus hypocrita QUINTIS

Scaritinae

Clivina fossor LINNAEUS : algemeen tot op 1600 m.

Bembidiinae

Een zeer uitgebreid tribus, waarvan de soorten moeilijk te onderscheiden zijn. Ik vermeld eerst de Bembidiinae die zeer gebonden zijn aan water, en zich ingraven in oeverzand of jagen tussen de stenen. De meeste soorten zijn typisch alpien.

Bembidion fasciolatum DUFTSCHMID

Bembidion atrocoeruleum STEPHENS

Bembidion brunneicornis DEJEAN

Bembidion quadrimaculatum LINNAEUS

Bembidion tricolor FABRICIUS (samen met ab. conforme DEJEAN)

Bembidion decorum PANZER

Bembidion saxatile GYLLENHALL

Bembidion testaceum DUFTSCHMID

Bembidion stephensi CROTCH

Bembidion atroviolaceum LINNAEUS

Bembidion ruficorne STURM

Bembidion millerianum HEYDEN

De volgende soorten zijn niet gebonden aan waterlopen :

Bembidion lampron HERBST

Bembidion ustulatum LINNAEUS

Bembidion nitidulum MARSHAM

Bembidion bipunctatum LINNAEUS : deze soort is zeer verspreid; zij wordt aangetroffen van "het Zwin" tot op de grootste hoogten! (Monte Rite : 2300 m).

Asaphidion flavipes LINNAEUS

Tachys parvula DUFTSCHMID

Tachys micros FISCHER

Trechus glacialis HEER : ook een interessante soort; aan de rand van een sneeuwplek (2200 m).

Harpalinae

Anisodactylus binotatus FABRICIUS
Harpalus stratus LATREILLE
Harpalus fuliginosus DUFTSCHMID
Harpalus marginellus DEJEAN
Harpalus melancholicus DEJEAN
Harpalus quadripunctatus DEJEAN
Harpalus rubripes DUFTSCHMID
Harpalus smaragdinus DUFTSCHMID
Harpalus sulphuripes GERMAR
Harpalus tardus PANZER
Harpalus tenebrosus DEJEAN
Harpalus latus LINNAEUS

De meeste waargenomen Harpalinae zijn kalkminnend en komen voor op zonnige hellingen.

Stenolophus teutonius SCHRANK

Pterostichinae

Deze onderfamilie omvat soorten die gebonden zijn aan vochtige wouden in het hooggebergte.

Stomis rostratus STURM
Abax ater VILLERS
Abax parallelus DUFTSCHMID
Abax parallelopipedus DEJEAN
Molops austriacus GANGLBAUER
Pterostichus vernalis PANZER
Pterostichus oblongopunctatus FABRICIUS
Pterostichus nigrita FABRICIUS
Pterostichus burmeisteri HEER (metallicus FABRICIUS)
Pterostichus vitreus DEJEAN
Pterostichus fasciatopunctatus CREUTZER : een merkwaardige soort waarvan het habitus aan Nebria herinnert; algemeen aan waterlopen.
Poecilus coeruleus LINNAEUS
Poecilus cupreus LINNAEUS
Platyderus ruficollis MARSHAM
Calathus melanocephalus LINNAEUS : tot 2300 m.
Calathus micropterus DUFTSCHMID : tot 2300 m.
Calathus piceus MARSHAM
Pristonychus terricola HERBST
Agonum assimile PAYKULL
Agonum cyaneum DEJEAN : een prachtige, helblauwe soort die samen met A. assimile wordt aangetroffen aan grotere waterlopen.
Agonum moestum DUFTSCHMID
Agonum viduum PANZER

Lebiinae

Lebia chlorocephala HOFFMANN
Dromius agilis FABRICIUS

Cymindis humerale FOURCROY : een interessante soort, waargenomen aan de rand van venpoeltjes.

Brachinus crepitans LINNAEUS : verspreid op kalkaire plateaus (bombardeerkever).

Volgt nu een overzicht van herbivore soorten, die net als de Harpalinae sterk gebonden zijn aan zonnige kalkhoudende hellingen.

Ophonus laevicollis DUFTSCHMID

Ophonus azureus FABRICIUS

Ophonus brevicollis DEJEAN

Ophonus puncticollis PAYKULL

Ophonus rufipes DE GEER

Amara aenea DE GEER

Amara communis PANZER

Amara lunicollis SCHMIDT

Amara montivaga STURM

Amara nitida STURM

Amara similata GYLLENHALL

Amara complanata DEJEAN

Amara erratica DUFTSCHMID

Amara municipalis DUFTSCHMID

Amara aulica PANZER

Amara glabrata DEJEAN

Zonder exhaustief te zijn, meen ik toch dat deze inventaris een vrij volledig beeld ophangt van de lokale carabiden. Ik benadruk nogmaals mijn wens deze lijst vervolledigd te zien en hoop dat de PHEGEA-lezers die de streek bezochten bereid zijn mij hierbij te helpen. Alle gegevens en/of waarnemingen zijn welkom. Voor determinatie van onbekende exemplaren kan men ook bij mij terecht.

Literatuur :

AUBER, L. : Atlas des Coléoptères de France, éd. Boubée, Parijs.

BERTI, A. : Guida dei Monti d'Italia, Dolomiti orientali, Cai Milaan.

CALWER : Calwers Käferbuch, Verlag E. Nägele, Stuttgart.

KUHNT, P. : Illustrierte Bestimmungstabelle der Käfer Deutschlands, Stuttgart.

SCHILSKY : Systematisches Verzeichnis der Käfer Deutschlands und Deutsch-Osterreichs", Verlag von Strecker & Schröder, 1908, Stuttgart.

Summary : During the past 14 years, the author has been studying the Carabidae-fauna of the Val Boite (Dolomites, Italy), within a distance of 20 km from San Vito to Tai di Cadore. Samples were taken every month of July from 1966 until 1980 by turning over stones and rocks, digging in jam-jars filled with dead animal bodies, beating vegetal and alluvial deposit, sifting river-sand and searching in the grass at trees, trunks etc. A complete list of all the observed species is given.

Résumé : L'auteur a pendant 14 ans inventorié la faune des Carabidae du Val Boite (Dolomites, Italie) sur une distance de 20 km de San Vito jusqu'à Tai di Cadore. Cet inventaire eut lieu en juillet des années 1966 à 1980. Il a été exécuté en retournant les pierres, par l'enfouissement de pots avec des cadavres d'animaux, en secouant et tamisant des déchets de plantes, du sable des rives et l'herbe au pied des arbres, tout en recherchant des matières similaires. L'article contient une liste complète de toutes les espèces rencontrées.

R. DALL'ASTA : B. Pussemierstraat 173, 9900 EEKLO.

BESCHERMDE INSEKTEN IN VLAANDEREN

(Willy DE PRINS)

Op 22 september 1980 verscheen een Koninklijk Besluit in het Staatsblad waardoor in Vlaanderen bepaalde in het wild levende dieren, die niet onder de toepassing van de wetten en besluiten op de jacht, de riviervisserij en de vogelbescherming vallen, beschermd worden. Hieronder geef ik een korte inhoud van dit besluit, waarbij ik me beperk tot die artikels die betrekking hebben op insecten.

Art. 1. De diersoorten vermeld in de bijlage van dit besluit genieten in het Vlaamse Gewest een volledige bescherming. Het is te allen tijde en om het even waar verboden :

1° deze diersoorten te bejagen, te vangen om ze in gevangenschap te houden, in gevangenschap te houden of te doden, ongeacht hun ontwikkelingsstadium;

2° de woon- of schuilplaatsen van deze diersoorten te beschadigen of met opzet te verstoren;

3° deze diersoorten, levend of dood, onder welke vorm ook te vervoeren, te verhandelen, kosteloos of tegen betaling af te staan.

Art. 2. Van opgezette exemplaren van diersoorten vermeld in bijlage van dit besluit, die bij de inwerkingtreding van dit besluit, in het bezit zijn van particulieren of van instellingen, andere dan onderwijs of openbare onderzoeksinstellingen, moet de houder binnen drie maanden te rekenen vanaf die inwerkingtreding aangifte doen bij de burgemeester van de gemeente waar hij het exemplaar bij zich houdt. Een door de burgemeester gevisieerd afschrift van deze inventaris zal worden neergelegd op de griffie van de politierechtbank van het kanton. Deze opgezette exemplaren mogen niet meer worden verhandeld.

Art. 5. Afwijkingen op de verbodsbepalingen van de artikelen 1, 3 en 4 kunnen door Ons worden verleend, wanneer het gaat om duidelijk wetenschappelijke of educatieve motieven die terdege worden verantwoord of wanneer maatregelen van algemeen of plaatselijk belang noodzakelijk zijn.